

Viridis

Onderzoeksbureau
voor natuur en landschap

December 2023

Activiteitenplan en ontheffingsaanvraag Rijksstraatweg 45 te Culemborg, 2023

In opdracht van: Kwadraat Projectontwikkeling
Projectnummer: 2023-170

Ecologisch Adviesbureau Viridis bv
Randweg 30
4104 AC Culemborg
T [REDACTED] 5.1.2e
E info@bureau-iridis.nl
W www.bureau-iridis.nl
KvK 110 557 87
Btwnr NL 820598215B01
IBAN NL46 TRIO 0198 4486 00

Tekst: [REDACTED] 5.1.2e
Foto's: [REDACTED] 5.1.2e
Foto voorblad: Pomphuisje en watertoren Rijsstraatweg 45 te Culemborg

Projectnummer: 2023-170
Wijze van citeren: [REDACTED] 5.1.2e 2023. Activiteitenplan en ont-heffingsaanvraag Rijsstraatweg 45 te Culemborg, 2023. Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg, PRNR-2023-170.

In opdracht van: Kwadraat Projectontwikkeling
Contactpersoon: [REDACTED] 5.1.2e

Datum: 21-12-2023

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Ecologisch Adviesbureau Viridis is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal (Basis Registratie Topografie Kadaster 2022, tenzij anders wordt vermeld) inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van Ecologisch Adviesbureau Viridis. De opdrachtgever vrijwaart Ecologisch Adviesbureau Viridis voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Ecologisch Adviesbureau Viridis is mede om die redenen lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij zo goed mogelijk op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ecologisch deskundigen, waarborgen wij onze onderzoekskwaliteit. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

Inhoud

1	Inleiding	1	3.2.1	Belang 3, artikel 3.8 (Habitatrichtlijn) ...	9
1.1	Aanleiding en context	1	3.3	Alternatievenafweging	9
1.2	Werkzaamheden en effectenanalyse	2	3.3.1	Alternatieve locatie	9
1.3	Planning	2	3.3.2	Alternatieve planning	9
1.4	Ontheffingsaanvraag.....	2	3.3.3	Alternatieve wijze van uitvoering.....	9
2	Mitigerende en compenserende maatregelen .	3	3.4	Cumulatieve effecten	10
2.1	Algemene maatregelen.....	3	4	Literatuurlijst	11
2.2	Mitigatie algemene broedvogels	3	4.1	Literatuur.....	11
2.3	Mitigatie en compensatie vleermuizen	4	4.2	Websites	11
2.3.1	Voorkomen van doden	4	Bijlage A.	Ecologisch deskundige	12
2.3.2	Compensatie paar- en zomerverblijven.	4	Bijlage B.	Exclusion flaps	13
3	Ontheffingsaanvraag	7	Bijlage C.	Voorwaarden voor vleermuizen	14
3.1	Staat van instandhouding	8	Gewenningsperiodes.....	14	
3.1.1	Gewone dwergvleermuis.....	8	Bijlage D.	Compensatie voor vleermuizen	15
3.1.2	Invloed werkzaamheden op GSVI.....	8	Type inmetstelstenen	15	
3.2	Wettelijk belang.....	9			

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en context

Kwadraat Projectontwikkeling is namens **5.1.2e** voornemens om de watertoren en het bijbehorende pomphuisje aan de Rijksweg 45 (perceel CLB00-C-3520 van het Kadaster) in Culemborg om te bouwen tot woningen. Daarnaast worden er nieuwe woningen op het perceel gebouwd. Tabel 1.1 en Figuur 1.1 geven de woningen/woonblokken weer van dit complex.

Bureau Viridis heeft in 2019 en 2020 onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van nestplaatsen van

huismus (*Passer domesticus*), gierzwaluw (*Apus apus*), kerkuil (*Tyto alba*) en verblijfplaatsen van laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) in de watertoren en het pomphuisje (Meerleveld, 2020).

In het pomphuisje zijn verblijfplaatsen aangetroffen waarop negatieve effecten van de voorgenomen ingreep zijn te verwachten (zie Tabel 1.2 en Figuur 1.1).

Tabel 1.1 | Overzicht onderzochte gebouwen.

Locatie	Huisnummers	Type gebouw
Rijksweg 45	45	Pomphuis
Rijksweg 45	45	Watertoren

Tabel 1.2 | Specificatie van de aangetroffen verblijfplaatsen.

Straat en huisnummer	Soort	Aantal	Type verblijfplaats	Locatie
Rijksweg 45				
Pomphuisje	Gewone dwergvleermuis	1	Zomer verblijfplaats	Noordwestgevel, de invliegopening bevindt zich boven het linker, grote raam, achter de witte, wijkende daklijst.
Pomphuisje	Gewone dwergvleermuis	1	Zomer verblijfplaats	Noordwestgevel, de invliegopening bevindt zich tussen het middelste en rechter van de drie grote ramen, achter de witte metalen beugel van de daklijst.
Pomphuisje	Gewone dwergvleermuis	1	Zomer verblijfplaats	Noordwestgevel, de invliegopening bevindt zich boven het middelste, grote raam, achter de witte, wijkende daklijst.
Pomphuisje	Gewone dwergvleermuis	1	Paar territorium	Om het gehele pomphuisje

1.2 Werkzaamheden en effectenanalyse

De geplande werkzaamheden voor de grootschalige renovatie zijn het realiseren van dakkapellen en mogelijk gevelonderhoud, en het aanbrengen van spouwmuur-, dak- en/of vloerisolatie. De voorgenomen renovatiewerkzaamheden hebben negatieve effecten op het voortbestaan van beschermde soorten.

De verblijfplaatsen van vleermuizen in het pomphuisje zullen door de werkzaamheden mogelijk verloren gaan. Het vernietigen van verblijfplaatsen van vleermuizen is een overtreding van Artikel 3.5 lid 4 van de Wet natuurbescherming. Daarnaast is er kans dat er dieren verstoord of incidenteel gedood worden tijdens werkzaamheden, dit is een overtreding van Artikel 3.5, lid 1 en 2.

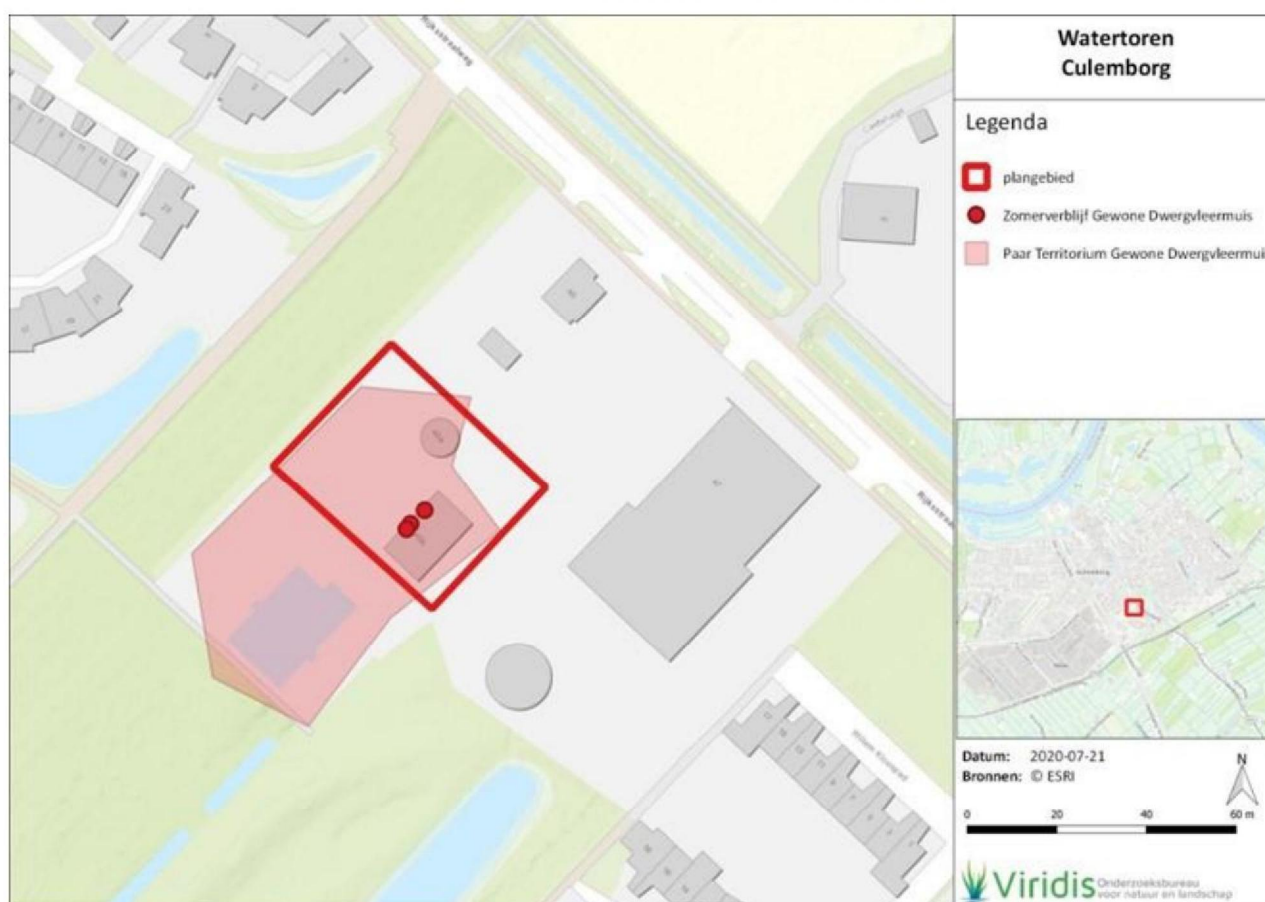
1.3 Planning

De werkzaamheden zullen van start gaan in Q1 van 2025.

1.4 Ontheffingsaanvraag

Dit activiteitenplan geldt samen met de hiervoor genoemde onderzoeksrapportage als achtergronddocument ten behoeve van de ontheffingsaanvraag voor de Wet natuurbescherming.

In voorliggend document is beschreven met welke mitigerende maatregelen er invulling wordt gegeven aan het voorkomen dan wel het verminderen van negatieve effecten op zowel soort- als populatieniveau.

Figuur 1.1 | Resultatenkaart.

2 Mitigerende en compenserende maatregelen

Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij', dat wil zeggen dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met behulp van een ontheffing waarvoor de bevoegdheid voor het verlenen van een dergelijke ontheffing bij de provincies ligt. Dit hoofdstuk beschrijft met welke mitigerende maatregelen er invulling wordt gegeven aan het voorkomen dan wel te verminderen van negatieve effecten op zowel soort- als populatieniveau.

2.1 Algemene maatregelen

In de Wet natuurbescherming is de algemene zorgverplichting in artikel 1.11 opgenomen. In dit artikel is beschreven dat eenieder verplicht is om voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. De algemene zorgplicht geldt te allen tijde bij het uitvoeren van werkzaamheden, ongeacht of deze te typeren zijn als ruimtelijke ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud en ongeacht of er beschermde soorten aanwezig zijn. Dit laatste wil dus zeggen dat ook als er geen beschermde soorten voorkomen, de algemene zorgverplichting toch in acht genomen dient te worden. Hiervoor dienen algemene mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd;

- De werkzaamheden dienen door een ecologisch deskundige te worden begeleid. Hierdoor wordt gewaarborgd dat de maatregelen op een juiste manier worden uitgevoerd en zo wordt tevens invulling gegeven aan de algemene zorgverplichting (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming). In Bijlage A is beschreven wat door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verstaan wordt onder een ecologisch deskundige;
- Er moet een ecologisch werkprotocol worden opgesteld waarin alle te nemen maatregelen zijn vastgelegd. Dit ecologisch werkprotocol moet op de werklocatie aanwezig zijn en bij alle betrokken partijen bekend zijn;
- Werkzaamheden moeten aantoonbaar conform dit protocol worden uitgevoerd. Mochten er zich gedurende de werkzaamheden ten aanzien van

beschermde soorten onvoorziene omstandigheden voordoen, dan wordt direct contact opgenomen met de ecologisch deskundige.

2.2 Mitigatie algemene broedvogels

Algemene broedvogels kunnen in of om de woningen tot broeden komen. Bijvoorbeeld in schoorstenen, begroeiing in tuinen en gemeentelijke beplantingen. Deze vogels zijn in staat om ieder seizoen een nieuw nest te bouwen. Dergelijke vogelnesten zijn uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze in gebruik zijn, dat wil zeggen de broed- en nestperiode;

- De broedperiode loopt globaal van 15 maart tot 15 juli, maar ook broedgevallen buiten deze periode zijn beschermd;
- Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van in gebruik zijnde nesten in de broed- en nestperiode;
- Het is in dit kader aan te bevelen om de werkzaamheden voor zover dat mogelijk is buiten de broedperiode om uit te voeren of te starten;
- Indien dit niet mogelijk is, dient de directe omgeving van de woningen waar de werkzaamheden worden uitgevoerd, voorafgaande aan deze werkzaamheden gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van algemene broedgevallen door de ecologisch deskundige;
- Wanneer er geen vogels nestelen kan er begonnen worden met de ingreep. Indien broedgevallen aanwezig zijn dient, in overleg met de ecologisch deskundige, een andere periode voor de werkzaamheden rond deze specifieke locatie(s) te worden vastgesteld.

2.3 Mitigatie en compensatie vleermuizen

Het mitigeren van negatieve effecten op vleermuizen bestaat uit twee onderdelen: 1) het voorkomen van het doden van dieren, 2) het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen. Dit wordt volgens een vast stramien, conform de bestaande kennisdocumenten, uitgevoerd. De specifieke mitigerende maatregelen zijn hier beschreven. In Tabel 2.2 is een planning weergegeven van de uit te voeren mitigatie en compensatie.

De plaats waar deze mitigatie en/of compensatie moet worden uitgevoerd wordt veelal per huisnummer aangeduid. Deze locaties worden verder uitgewerkt in een nader op te stellen Ecologisch Werkprotocol. Mogelijk vindt, op basis van de mogelijkheden in het veld, een aanpassing van de locatie plaats.

Het moment waarop de mitigerende maatregelen en werkzaamheden worden uitgevoerd, is naast de kwetsbare periode en de gewenningsperiode ook afhankelijk van bijvoorbeeld de weersomstandigheden en de omgeving van de woningblokken. De planning c.q. fasering van de mitigerende maatregelen en werkzaamheden wordt nader overeengestemd met een ecologisch deskundige.

2.3.1 Voorkomen van doden

- Alle woningblokken die binnen deze aanvraag vallen worden voorafgaande aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt. Dit wordt gedaan door het plaatsen van 'exclusion flaps' (zie details en voorwaarden in Bijlage B).
- De exclusion flaps worden geplaatst in de minst gevoelige periode van vleermuizen tussen 1 april en 1 mei en/of tussen 15 augustus en 1 november, zie Tabel 2.1.
- Er wordt door een ecologisch deskundige gecontroleerd of het gebouw, na het plaatsen van de 'exclusion flaps', nog gebruikt wordt door vleermuizen. Deze controles worden bij voorkeur gedaan door in de ochtend bij het inzwermen te controleren of de exclusie functioneert en dieren buitensluit (twee uur voor zonsopgang). Wanneer dit niet mogelijk is, worden de controles uitgevoerd in de avond (twee uur na zonsondergang).
- Wanneer blijkt dat er nog vleermuizen gebruik maken van de woningblokken, zal het hiervoor omschreven proces worden herhaald totdat het gebouw vrijgegeven kan worden van vleermuizen.
- Na vrijgave kunnen de werkzaamheden starten.

2.3.2 Compensatie paar- en zomerverblijven

Er moeten **minimaal 12 verblijfplaatsen** voor vleermuizen worden aangeboden als alternatief voor zowel zomer- als paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis om de aangetroffen populatie in stand te houden. Het gaat om tijdelijke en permanente voorzieningen.

Tijdelijke alternatieven

- Omdat het plangebied tijdens de werkzaamheden deels ongeschikt wordt gemaakt voor vleermuizen dienen er tijdelijke voorzieningen te worden getroffen. Hiertoe worden de volgende tijdelijke verblijfplaatsen gerealiseerd:
 - 2 aan Rijksstraatweg 45, een woning van een particulier;
 - 4 aan Rijksstraatweg 47, het bedrijfsgebouw van Vitens;
 - 2 aan de watertoren.
- De tijdelijke vleermuiskasten zijn gemaakt van 20 mm dik Douglas hout. De kast is 51cm hoog. De kast is in afbeelding 2.1 weergegeven.
- De tijdelijk alternatieve verblijfplaatsen worden uiterlijk 6 maanden voor aanvang van de werkzaamheden geplaatst. Hierbij wordt rekening gehouden met de volgende voorwaarden: binnen 200m van het plangebied, minimaal 3m hoogte, vrije invliegopening en op verschillende windrichtingen. Zie Bijlage C voor een omschrijving en kaders bij het plaatsen van tijdelijke verblijfplaatsen. De beoogde locaties voor de tijdelijke kasten zijn weergegeven in figuur 2.1.

Abbeelding 2.1 | Type tijdelijke vleermuiskast

Permanente alternatieven

- Omdat de huidige verblijfplaatsen van de vleermuizen verloren gaan moeten er nieuwe permanente alternatieven worden gerealiseerd. Deze alternatieve verblijfplaatsen worden op de volgende locaties geplaatst (Figuur 2.1):
 - 2 geschakelde inbouwkasten (VMPM1 + VMPM1u) op de kopgevels van het pomphuisje, of een dakrand met ruimte voor vleermuizen;
 - 6 geschakelde inbouwkasten (VMPM2 + VMPM2u) of maatwerk in overleg met de architect in de nieuw te realiseren woningen;
 - 4 boomkasten voor vleermuizen (VK WS 04) aan omliggende bomen.
- De permanente (inbouw)mitigatie wordt tijdens de werkzaamheden gerealiseerd.
- De permanente boomkasten worden minimaal 3 maanden voor aanvang van de werkzaamheden opgehangen.

Tabel 2.1 | De kwetsbare periodes per soort(groep). In deze periode mogen er geen werkzaamheden plaatsvinden die negatieve invloed hebben op de genoemde soorten.

Soort(groep)	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sept	okt	nov	dec
Gewone dwergvleermuis												

Tabel 2.2 | Planning van de uit te voeren werkzaamheden. Hierbij is rekening gehouden met de kwetsbare periodes en gewenningsperiodes voor de beschermde soorten uit tabel 2.1.

Werkzaamheden	Jaar	2024												2025											
		J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Plaatsen tijdelijke verblijfplaatsen vleermuizen																									
Gewenningsperiode vleermuizen																									
Ongeschikt maken vleermuizen																									
Start werkzaamheden																									

Figuur 2.1 | Overzichtskaart met locaties van de tijdelijke en permanente vleermuiskasten.

3 Ontheffingsaanvraag

Om een ontheffing van de Wet natuurbescherming te kunnen verkrijgen moet het project aan een aantal criteria voldoen. Zo mag de activiteit geen afbreuk doen aan de gunstige staat van instandhouding van de populatie van de aanwezige soorten, er is geen alternatieve bevredigende oplossing mogelijk en het project moet voldoen aan ten minste één van de in artikel 3.8 genoemde wettelijke belangen wanneer effecten op vleermuizen worden verwacht. In paragraaf 3.1 wordt beschreven wat de effecten van de werkzaamheden op de gunstige staat van instandhouding van de populaties van de aangetroffen soorten zijn. Het gaat dan om de instandhouding van de populatie op lokaal niveau beschouwd. In paragraaf 3.2 en 3.3 worden de andere twee ontheffingscriteria besproken.

Tabel 3.1 geeft een overzicht voor welke gebouwen een ontheffing aangevraagd dient te worden.

Voor de overige onderzochte woningen is geen ontheffing noodzakelijk, het voorkomen van beschermde soorten is op basis van het onderzoek uitgesloten.

De mitigerende maatregelen zijn uitgewerkt in hoofdstuk 2. In het kader van de Wet natuurbescherming is het noodzakelijk om deze maatregelen in acht te nemen voorafgaande en gedurende het uitvoeren van de voorgenomen onderhoudswerkzaamheden aan de gebouwen.

Omdat negatieve effecten, ondanks het nemen van mitigerende maatregelen, niet in alle gevallen geheel te voorkomen zijn door de aard van de werkzaamheden is het aanvragen van een ontheffing van de voorgenomen wet noodzakelijk.

Tabel 3.1 | Overzicht van de woningblokken waar het aanvragen van een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is.

Woonblok	Mitigerende Maatregelen			Wnb	
	Vleermuizen	Gierzwaluw	Huismus	Overtreding artikel	Ontheffing noodzakelijk
Pomphuisje	JA	nee	nee	artikel 3.5, lid 1, 2 en 4	JA
Watertoren	nee	nee	nee	geen	nee

Tabel 3.2 | Overzicht van de voorgestelde handelingen waar het aanvragen van een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is. GD=gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ZV=zomerverblijfplaats, PV=paarverblijfplaats, voor compensatie en mitigatie van negatieve effecten, zie hoofdstuk 2.

Ontheffing Wet natuurbescherming			
Artikel	Soorten	Functie	Overtreding
3.5, lid 1	GD		Het incidenteel doden van dieren, ondanks alle voorgestelde mitigatie is voorkomen van doden nooit 100% uit te sluiten.
3.5, Lid 2	GD	ZV,PV	Het verstoren van vleermuizen door de huidige verblijfplaatsen d.m.v. exclusion flaps ongeschikt te maken.
3.5, Lid 4	GD	ZV,PV	Het vernietigen van verblijfplaatsen door de huidige verblijfplaatsen d.m.v. exclusion flaps ongeschikt te maken.
3.5, Lid 4	GD	ZV,PV	Het vernietigen van verblijfplaatsen door de tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen op de gebouwen te verwijderen. Dit minimaal 6 maanden nadat de permanente voorzieningen zijn gerealiseerd.

3.1 Staat van instandhouding

Om een ontheffing voor de werkzaamheden te kunnen ontvangen, moet worden aangetoond dat de activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding (GSVI) van de populaties van aanwezige soorten. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de landelijke, regionale en lokale staat van instandhouding:

3.1.1 Gewone dwergvleermuis

Landelijk

De gewone dwergvleermuis is de meest wijdverspreide en algemene vleermuissoort in Nederland. De aantallen worden geschat op 300.000 tot 600.000 dieren. Het project Meetnet Vleermuis Transect Tellingen (NEM VTT) probeert informatie te geven over de populatieontwikkeling van o.a. de gewone dwergvleermuis. Het meetnet draait pas sinds 2013 en laat nog geen betrouwbare trend zien, maar geeft in de laatste 4 jaar wel een indicatie van een lichte toename (CBS, 2020). De landelijke staat van instandhouding van gewone dwergvleermuis wordt beoordeeld als gunstig.

Regionaal en lokaal

De staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis in Culemborg is niet exact bekend. Er zijn onvoldoende gegevens bekend om de exacte staat van instandhouding op lokaal niveau aan te geven. In de afgelopen jaren zijn er door ons bureau enkele onderzoeken gedaan binnen de stadsgrenzen van Culemborg. Uit deze onderzoeken is gebleken dat de soort in (nagenoeg) de gehele gemeente aanwezig is. Gezien de grootschalige aanwezigheid van bebouwing in meerdere omliggende wijken en de aanwezigheid van meerdere verblijfplaatsen, wordt ervan uit gegaan dat de gewone dwergvleermuis hier een stabiele populatie heeft.

3.1.2 Invloed werkzaamheden op GSVI

Zowel voorafgaand als tijdens het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden aan de woningen worden mitigerende maatregelen toegepast die ervoor zorgen dat de aanwezige populaties kunnen worden behouden tijdens en na de uitvoering van de werkzaamheden. Doormiddel van de planning van werkzaamheden buiten kwetsbare periodes en het aanbrengen van voorzieningen, rekening houdend met gewenningsperiodes wordt de functionaliteit van de verblijfplaatsen niet wezenlijk aangetast, waardoor er geen permanent negatieve effecten optreden ten aanzien van aanwezige populaties. De gevolgen van de ingreep zijn lokaal en hebben enkel effecten op het individu en niet op populatieniveau. Door het uitvoeren van de juiste mitigerende maatregelen is daardoor dus geen sprake van een wezenlijk effect op de staat van instandhouding.

De gebouwen in de directe omgeving van het plangebied zijn uit een later tijdperk. Het naastgelegen bedrijfsgebouw van Vitens heeft geheel rondom stootvoegen die toegang bieden tot de spouw. De woonwijk die ten noordwesten is gelegen biedt ook toegang tot de spouw door middel van stootvoegen en overhangende dakpannen. Door het plaatsen van alternatieve verblijfplaatsen die bewezen werkzaam zijn en direct in gebruik genomen kunnen worden door de aanwezige soorten, evenals de aanwezigheid van geschikte verblijfplaatsen in omliggende vergelijkbare woningen, zal het aanbod van verblijfplaatsen in de nieuwe situatie niet verminderen. Door de te realiseren nieuwbouw op het plangebied zal het aantal locaties die toegankelijk zijn voor vleermuizen daarnaast toenemen.

De omgeving van het plangebied zal niet grootschalig aangetast worden door de werkzaamheden. Enkele

struiken zullen worden weggehaald maar het grote groen waaronder enkele oude bomen blijven behouden. Deze groene structuren kunnen dienen als foera-geergebied of vliegroute en worden niet aangetast door de werkzaamheden waardoor, in combinatie met de uit te voeren mitigerende maatregelen, het functionele leefgebied behouden blijft. Dit betekent dat de lokale populaties geen negatieve effecten ondervinden en er geen sprake is van een afname van staat van instandhouding gedurende en na afloop van de werkzaamheden.

3.2 Wettelijk belang

In onderhavig geval is een onderbouwing van belang 3, uit artikel 3.8, lid 5 (Habitatrichtlijn) voldoende om aan de ontheffingsverlening ten grondslag te liggen. Door het realiseren van de werkzaamheden zullen geen permanente negatieve effecten optreden ten aanzien van de aanwezige populaties.

3.2.1 Belang 3, artikel 3.8 (Habitatrichtlijn)

“in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten”

Dit belang heeft betrekking op activiteiten die van algemeen, breed maatschappelijk belang zijn. Het betreft de ontwikkeling van nieuwe woningen. Momenteel is het perceel grotendeels ongebruikt. De realisatie van woningen is van belang om het grote tekort van woonruimte tegen te gaan.

Het pomphuis is samen met de watertoren in 1911 gebouwd. Bij de verbouwing tot woning zal het gebouw kwalitatief op peil worden gebracht en tevens energiezuiniger gemaakt worden. Zodoende zullen de te realiseren woningen voldoen aan de nieuwe en strengere eisen op het gebied van duurzaamheid en energiebesparing.

3.3 Alternatievenafweging

Voorafgaand aan de planvorming is er een afweging van de alternatieven geweest. Bij deze afweging wordt onderzocht of de werkzaamheden op een andere locatie, ander tijdspad of op een andere manier uit te voeren zijn zodat de negatieve effecten op beschermde soorten worden voorkomen. Hieronder wordt de alternatievenafweging toegelicht.

3.3.1 Alternatieve locatie

Het project voorziet in de renovatie van bestaande bebouwing. Het project kan derhalve niet op een andere locatie uitgevoerd worden. Het betreft het woonrijp maken van ongebruikte bebouwing en dat is per definitie strikt locatie gebonden. De technische staat van de woningen is daarnaast dusdanig dat renovatie nodig is om de woningen te laten voldoen aan de eisen van deze tijd. De bebouwing is op dit moment onvoldoende geïsoleerd, waardoor in de huidige situatie veel energieverlies optreedt. Indien geen renovatie van de bebouwing wordt uitgevoerd zullen deze daarnaast op termijn onbewoonbaar worden, wat zal gaan leiden tot sloop van de woningen. Sloop van de woningen leidt tot grotere ecologische nadelen dan renovatie of isolatie, omdat dit het verlies betekent van alle verblijfplaatsen van beschermde soorten.

Uitvoering van een vergelijkbaar project op een andere locatie zal ook dezelfde of meer verstoring van dezelfde soorten veroorzaken. Bekend is immers dat vleermuissoorten, huismus en gierzwaluw in vergelijkbare aantallen in andere woningen en gebouwen in de steden en dorpen voorkomen.

3.3.2 Alternatieve planning

Bij de planning van de werkzaamheden wordt steeds rekening gehouden met de aanwezige beschermde soorten. Voorafgaand aan de uitvoer van de werkzaamheden wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld door een ecologisch deskundige. In overleg met de uitvoerende partij zal in het werkprotocol een planning worden opgenomen waarin de kwetsbare perioden en de gewenningsperioden voor alternatieve verblijfplaatsen wordt ingecalculleerd.

3.3.3 Alternatieve wijze van uitvoering

Tijdens de werkzaamheden worden alle mogelijke mitigerende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op beschermde soorten te voorkomen dan wel te verminderen. In de te realiseren woningen worden voorzieningen getroffen voor de vleermuizen. Daarbij wordt rekening gehouden met de kwetsbare perioden van de aanwezige beschermde soorten. De werkzaamheden worden in de meest gunstige periode uitgevoerd, dat wil zeggen in de minst kwetsbare periode van de beschermde soorten. Er worden maatregelen genomen om effecten tijdens werkzaamheden te voorkomen dan wel te verminderen (zie hoofdstuk 2).

3.4 Cumulatieve effecten

Er zijn via overheid.nl geen projecten bekend in de directe omgeving. Het is echter mogelijk dat particuliere initiatieven tegelijkertijd plaatsvinden. Door de doorgaans kleinschaligheid van dergelijke initiatieven is

niet te verwachten dat dit een extra negatief effect op de populatie zal hebben.

4 Literatuurlijst

4.1 Literatuur

BIJ12, 12 juli 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis 1.0. Publicatienummer BIJ12-2017-004

CBS. 2020. Meetprogramma's voor flora en fauna. Kwaliteitsrapportage NEM over 2019. Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag.

5.1.2e

2020. Vleermuis- en broedvogelonderzoek Watertoren Culemborg 2019-2020. Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg, PRNR-2019-104.

Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties, AEDES, Nederlandse woonbond en Vastgoed belang, 28 juni 2012. Convenant Energiebesparing huursector.

Norren, van E. (red.), 2019. Staat van instandhouding Gelderland. Factsheets voor 24 soorten in Gelderland. Rapport 2019.09. Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Sociaal Economische Raad (SER). Energieakkoord voor duurzame groei, 2013.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.

5.1.2e

van I., 2015. 20 Jaar gierzwaluwen inventariseren in Noordwijk. Limosa 88 164-172.

4.2 Websites

Nationale Databank Flora en Fauna
Via www.ndff-ecogrid.nl/

Verspreidingsgegevens van inheemse zoogdieren via www.zoogdierverseniging.nl

Overzicht cumulatieve effecten via: www.Ruimtelijkeplannen.nl

Bijlage A. Ecologisch deskundige

Alle mitigerende maatregelen moeten worden begeleid en/of uitgevoerd door een ecologisch deskundige op het gebied van vleermuizen, jaarrond beschermde nestplaatsen en broedvogels. Voorafgaande aan de uitvoering van de gewenste werkzaamheden, dient te alle tijden de aannemer/uitvoerder de werkzaamheden af te stemmen met een ecologisch deskundige.

Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verstaat onder een ecologisch deskundige iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van habitats en soorten. Deze persoon heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis.

De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of;
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of;
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of;
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties.

Alle medewerkers van Bureau Viridis voldoen aan de eisen van het ministerie en zijn ecologisch deskundig.

Bijlage B. Exclusion flaps

In lid 1 van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming staat beschreven dat het verboden is om beschermde dieren opzettelijk te doden. Het uitvoeren van werkzaamheden waarbij aanwezige dieren verwond of zelfs gedood kunnen worden houdt een overtreding van deze artikelen in. Het is daarom noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen om dit zo veel als mogelijk te voorkomen. Deze maatregelen zorgen met name voor het mitigeren van effecten op korte termijn, d.w.z. dat de maatregelen voornamelijk gericht zijn op het voorkomen dan wel verminderen van effecten voorafgaande en tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. De maatregelen worden volgens een vast stramien uitgevoerd, conform de bestaande kennisdocumenten welk onderstaand toegelicht is.

'Exclusion flaps' worden gebruikt om stootvoegen en andere invliegopeningen af te sluiten, op zo'n manier dat in het object aanwezige vlemuizen er wel uit kunnen komen, maar er niet meer in. Doormiddel van stugge klapdeurtjes kan een dier er via de ruwe ondergrond makkelijk uit kruipen, maar niet meer terug in. De flaps of tunneltjes worden op maat gefabriceerd van 300 micron stug doorzichtig plastic en met montagekit bevestigd aan het object, ductape zorgt ervoor dat het geheel vast blijft zitten totdat de kit droogt.

De werking van dergelijke klepjes. Overige openingen worden met isolatiemateriaal dichtgemaakt.

'Exclusion flaps' mogen enkel worden geplaatst in de minst schadelijke periode van vlemuizen, buiten de kraamperiode en winterrust (afhankelijk van de functie). Dat wil zeggen dat de exclusion flaps geplaatst kunnen worden tussen 1 april t/m 1 mei, en/of tussen 15 augustus t/m 1 november.

Exclusion flaps mogen één maand voorafgaand aan het einde van de gewenningsperiode aangebracht worden.

Het afplakken van de verblijfplaatsen wordt enkel uitgevoerd wanneer de avondtemperaturen voor een aantal dagen aaneengesloten minimaal 10°C zijn.

Bijlage C. Voorwaarden voor vleermuizen

De aanwezige verblijfplaatsen gaan door de voorgenomen werkzaamheden verloren. De functionaliteit zal, indien geen maatregelen genomen worden, verloren gaan. Het is daarom noodzakelijk om dit verlies van verblijfplaatsen te mitigeren. De maatregelen zorgen met name voor het mitigeren van effecten *op lange termijn*, d.w.z. dat de mitigerende maatregelen voornamelijk gericht zijn op het voorkomen dan wel te verminderen van negatieve effecten op verblijfplaatsen die als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden vernietigd worden.

Alternatieven kunnen kant en klare inbouw voorzieningen zijn of simpele aanpassingen in een bestaand ontwerp zoals boeiborden of betimmering. Volgens de vigerende richtlijnen (Kennisdocumenten van BIJ12) volgen de volgende standaarden:

- Alternatieve zomer- en paarverblijfplaatsen worden bij voorkeur zo dicht mogelijk, maar altijd binnen 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats geplaatst en altijd binnen het leefgebied van de soort.
- Alternatieve kraamverblijfplaatsen worden bij voorkeur niet verder dan 50 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats geplaatst waarbij minimaal 1 van de alternatieve kasten binnen 1 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats geplaatst wordt.
- De onderrand van de kasten bevinden zich minimaal 2.80 meter boven de grond en/of een horizontaal vlak (bijvoorbeeld boven een plat dak van een aanbouw).
- De kasten moeten vrij aanvliegbaar zijn. Vermijd obstakels en lichtbronnen in de buurt van de kasten.

Gewenningsperiodes

Bij het plaatsen van de alternatieve verblijfplaatsen dient er rekening te worden gehouden met de gewenningsperiodes zoals vermeld in de kennisdocumenten. Dit houdt in dat:

- Alternatieve zomerverblijfplaatsen voor <10 gewone dwergvleermuizen 3 maanden voorafgaand aan de werkzaamheden geplaatst dienen te worden, waarbij alleen de actieve periode van de vleermuizen geldt (april-oktober).
- Alternatieve paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis 6 maanden voorafgaand aan het paarseizoen geplaatst dienen te worden (15 februari).
- Indien 1 alternatieve verblijfplaats zich bevindt op de locatie van de huidige verblijfplaats is een gewenningsperiode niet nodig, maar indien mogelijk qua planning wel wenselijk.
- Voor de ruige dwergvleermuis geldt een gewenningsperiode van 1 maand in de actieve periode (april-oktober) voor alle functies.

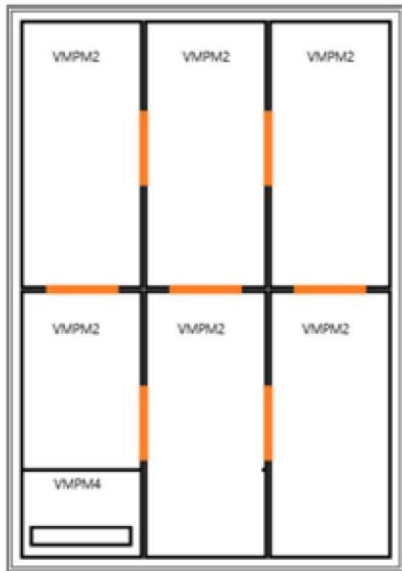
Bijlage D. Compensatie voor vleermuizen

Type inmetSELstenen

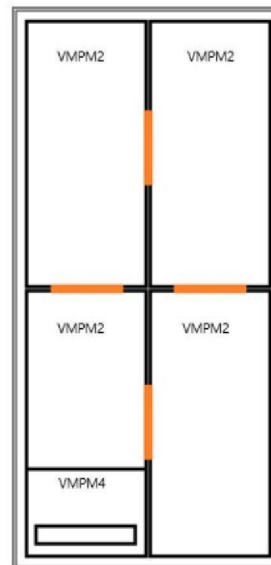
Er zijn diverse modellen inmetSELstenen in omloop. Welk model het meest geschikt is hangt af van de situatie en zal door een deskundige bepaald moeten worden. Het realiseren van alternatieve kraamverblijven is steeds maatwerk en wordt per locatie bekeken.

De hier volgende inmetSELstenen zijn te koppelen waardoor er uit meerdere compartimenten bestaande grote ruimtes ontstaan. Deze stenen zijn inzetbaar wanneer het onwenselijk is dat vleermuizen in de spouw komen of wanneer geen spouw aanwezig is. Overigens is het wel mogelijk om via deze kasten vleermuizen toegang aan de spouw te bieden. Om deze kasten goed te laten functioneren, gelden de volgende voorwaarden:

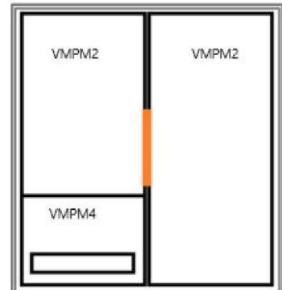
- Bij de gewone- en ruige dwergvleermuis worden minimaal met een factor 4 nieuwe verblijfplaatsen gerealiseerd, die dezelfde functie kunnen vervullen als de verblijfplaats die verloren gaat.
- Er worden minimaal twee kasten aan elkaar gekoppeld voor een grotere kans op succes.

Schematische opbouw van een in te metselen kraamverblijfplaats met 6 elementen; linksonder de opening, de overige kasten worden gekoppeld geplaatst, na verwijdering van de in oranje aangegeven tussenschotjes. Hierbij is de toevoeging van de VMPM4 entreesteen optioneel.

Schematische opbouw van een in te metselen verblijfplaats met 2 of 4 elementen; links de opening en rechts de overige kasten, na verwijdering van de in oranje aangegeven tussenschotje. Hierbij is de toevoeging van de VMPM4 entreesteen optioneel.

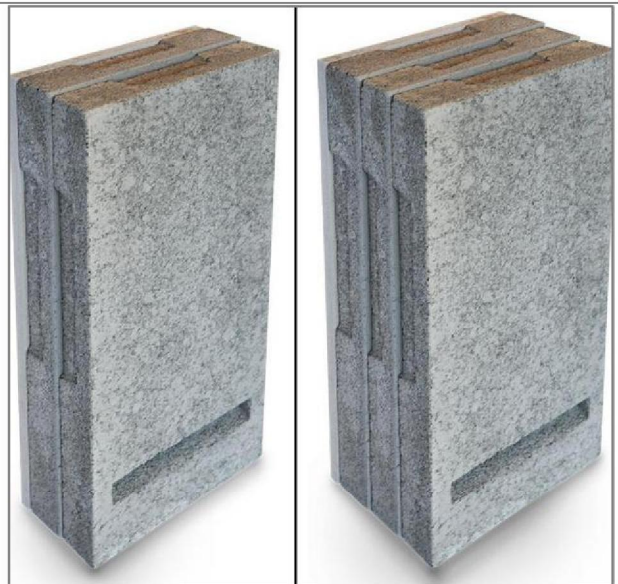

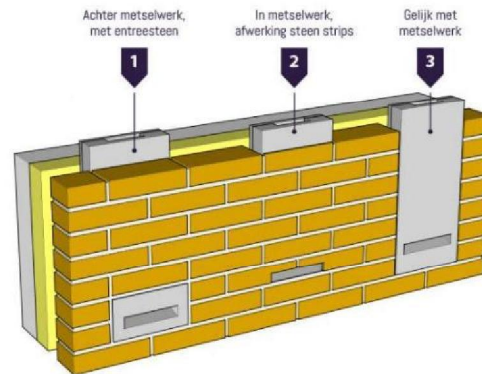
Ingemetselde vleermuiskasten bestaande uit een VMPM2 en een VMPM2u.

Er bestaat de mogelijkheid om een entreesteen zoals bovenstaande VMPM4 (Unitura) tegen de kasten te zetten zodat enkel de entreesteen zichtbaar is in het buitenblad.

VMPM2 en 3 (Unitura) zijn inmetSELkasten die in het buitenblad zichtbaar zijn en geschikt voor toepassing wanneer er weinig ruimte in de spouw is.

Voorbeelden van montage in gemetseld buitenblad zoals voorgesteld door Unitura.

Type nr.	Buitenmaat b x h x d (mm)	Afwerking buitenblad
VMPM2(u)	220 x 490 x 104	Zichtbaar
VMPM3(u)	220 x 490 x 152	Zichtbaar
Entreesteen VMPM4	220 x 110 x 105	Onzichtbaar*
Entreesteen VMPM4a	220 x 110 x 50	Onzichtbaar*
Entreesteen VMPM4b	220 x 110 x 30	Onzichtbaar*

* Enkel de entreesteen is zichtbaar

